

II. Inc. 176

Ritkaság, ősnyomtatvány

24 x 35 x 8,5 cm

272 fol., 2°, csonka

Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, Régi Nyomtatványok Tára

Missale Fratrum Heremitarum Ordinis Divi Pauli primi heremitaie [Basel]: [Johann Amerbach], [ca. 1490.]

Az egyetlen ősnyomtatvány a pálos misekönyvek között az itt kiállított hártypéldány¹. A kötet erősen hiányos, és néhány levelét rossz sorrendben kötötték. A misekönyv a magyar pálos rendtartomány használatára készült, mivel a magyar szent királyok ünnepei is megtalálhatóak benne. E korai misekönyv kalendáriumából a különféle rendi évfordulós megemlékezések még hiányoznak.

A másodrét méretű példány kötése ékes példája a korabeli, vaknyomásos, sötét bőr kötésnek, amelyet kapcsokkal (az alsó kapocs hiányzik) és veretekkel díszítettek.

Az első folión kézirásos felirat tájékoztat bennünket arról, hogy a kötet valaha a pozsonyi káptalan tulajdonát képezte.

A misekönyvet Magister Anthonius de Tata², a Buda melletti Szent Lőrinc pálos kolostor hitszónoka, későbbi vicarius compilálta és adta nyomtatásba, állítólag Velencében.

Az ősnyomtatvány datálása nem volt egyszerű feladat, a szakirodalom először 1495-re tette a keletkezését, míg meg nem állapították, hogy a betűket Joannes Amerbach bázeli mester betűtípusaival nyomtatták. Amerbach gazdagon felszerelt nyomdája főként a humanizmus és a reneszánsz tárgykörébe tartozó műveket jelentett meg, liturgikus kiadványáról a pálos misekönyvtől eltekintve nem tudunk. Dolgozott viszont többször Anton Koberger számára, aki köztudottan Magyarország számára is készített egyházi műveket, például az esztergomi egyházmegye első misekönyvének *editio princeps*-e is az ő nevéhez fűződik.

A kötet pontos megjelenési éve mind a mai napig ismeretlen, így a *terminus ante quem* meghatározással élünk: a kiadás nyilvánvalóan Amerbach 1513. évi halála előtt, de feltehetően még Magister Antonius életében napvilágot látott, a szakirodalom mai állása szerint, ca. 1490-ben. A szöveg missale-típusát Amerbach feltehetően velencei mintára

¹ CIH 1970, 2295; SZABÓ 1896, 33

² HUBAY 1938, 19-20.

készítette, a kánontípus ellenben német betűformákat mintáz. A szöveget festett és nyomtatott lombard kezdőbetűk díszítik, sajnos azonban a növényi ornamentikával készített kánonkép hiányzik.

Budapest, 2015-11-24

Dalloul Zaynab